WYNIA'S WEEK

Nederland zal in Brussel nu minder snel tekenen bij het kruisje

Posted on 10 januari 2024 by Gastauteur

*Door Joost Schepel**

Na de verkiezingen van 22 november kan de formatie van een nieuw Nederlands kabinet op het Europese hoofdstuk tot de nodige frictie leiden. De nu onderhandelende partijen (PVV, NSC, BBB en VVD) verschillen daarover flink van mening. PVV (Wilders) is voor een Nexit, NSC (Omzigt) en BBB willen wel in de EU blijven, maar zijn kritisch over de macht van de EU en verdere gebiedsuitbreiding. De VVD onder Rutte daarentegen heeft steeds geijverd voor meer macht naar en gebiedsuitbreiding van de EU (de VVD behoort in het Europees parlement samen met D66 en Guy Verhofstad tot de federalistische fractie Renew Europe).

Bij het Tweede Kamerdebat van 12 december over de EU-top van 14/15 december kreeg Rutte als demissionair premier nog groen licht van de Kamer (ondanks kritiek van PVV, BBB en SP) om de toetredingsonderhandelingen tot de EU met Oekraïne en Moldavië te beginnen. Ook mocht Georgië (N.B. een land op het continent Azië) kandidaat-lid van de EU worden.

Roomser dan de paus

Wel werd na dit debat in de Tweede Kamer een belangrijke motie aangenomen dat Nederland zich moet inspannen voor een opt-out clausule voor afspraken over asiel en migratie bij een volgende verdragswijziging van de EU. Een nieuw kabinet zal terdege rekening moeten houden met de sinds 22 november gewijzigde politieke verhoudingen in Nederland inzake de EU, maar ook met een te verwachten verschuiving van de machtsbalans in het Europees parlement na de EP-verkiezingen van juni a.s.

Nederland was een van de *founding fathers* van de EU en de Nederlandse regeringen hebben zich in het algemeen zeer positief jegens de EU opgesteld, niet zelden ten koste van het nationale belang. Als een EU-regeling was overeengekomen, hebben alle Nederlandse regeringspartijen van de afgelopen decennia (VVD, CDA, PvdA, D66, ChristenUnie) zich daaraan niet alleen geconformeerd, maar ze hebben vaak ook nationale wetgeving gemaakt die strenger was dan door de EU werd verlangd (het braafste jongetje van de klas, 'roomser dan de paus'), soms ook om te voorkomen dat ze links zouden worden ingehaald. Een schrijnend voorbeeld daarvan is natuurlijk Natura2000 en de Nederlandse stikstofwetgeving die veel strenger is dan de Duitse.

De EU is veel verder weg dan de nationale politiek en dat is eigenlijk gek want een groot gedeelte van onze nationale wetgeving is gebaseerd op EU-regelingen. Bij de vorige verkiezingen voor het Europees Parlement, in 2019, ging maar 41,5% van de stemgerechtigden naar de stembus. Hoger opgeleiden stemden vaker dan lager opgeleiden.

In het huidige Europees parlement heeft Nederland 29 zetels, waarvan 22 zetels van partijen die om uiteenlopende redenen meer macht naar en gebiedsuitbreiding van de EU willen: 6 zetels voor de PvdA, 5 zetels voor de VVD, 5 zetels voor het CDA, 3 zetels voor GroenLinks, 2 zetels voor D66 en 1 zetel voor de ChristenUnie. Kritische Nederlandse europarlementariërs moeten nu nog met een lantaarntje worden gezocht.

Belangrijke verkiezingen

De huidige Europese Commissie had een zeer ambitieuze agenda, onder andere op het gebied van klimaat, natuur en milieu. Met een coalitiekabinet van D66-signatuur

en soortgelijke verhoudingen in het Europees parlement voldeed Rutte aan de verwachtingen door steeds bij het kruisje te tekenen.

De verkiezingen van 6-9 juni worden heel belangrijk. Wordt de macht van de EU wat ingeperkt? Blijven we doorgaan met uitbreiding van de EU terwijl 'het eigen huis' nog niet op orde is? Gelet op de grote verschuiving bij de Tweede Kamer-verkiezingen van 22 november mag verwacht worden dat de traditionele pro-EU-partijen ook bij de EU'24 parlementsverkiezingen flinke klappen zullen oplopen, maar niet noodzakelijkerwijs ten gunste van de PVV.

Uit de studie van het Sociaal Cultureel Planbureau van mei 2019 (*Wat willen Nederlanders van de EU*) blijkt dat het EU-lidmaatschap breed wordt gesteund dan wel onvermijdelijk wordt geacht. Uit de kennisnotitie van het Sociaal Cultureel Planbureau van 3 juni 2022 blijkt dat een grote meerderheid van de bevolking tegen verdere uitbreiding van de EU is, maar ook dat de steun voor een Nexit niet groot is. Het is dan ook niet onredelijk om te verwachten dat niet de PVV van de neergang van de pro-EU-partijen zal profiteren, maar dat die partijen dat zullen doen die wel in de EU willen blijven, maar zich meer aan de macht van de EU willen ontworstelen (NSC, BBB, SP).

Uit opiniepeilingen in de ons omringende landen blijkt ook dat er een verschuiving van de machtsbalans op handen is. In Duitsland lijkt de AfD steeds hogere ogen te gooien en in Frankrijk leidt Rassemblement National van Marine Le Pen in alle peilingen.

Minder ambitieus

Afhankelijk van de resultaten van de EU'24 Parlementsverkiezingen komt een nieuwe Europese Commissie tot stand, die de instemming van het nieuwe Europees parlement moet krijgen. Mogelijk wordt dat een Commissie met een minder ambitieuze agenda dan die van Von der Leyen, maar het heeft niet veel zin daarop nu al vooruit te lopen.

Met de huidige verhoudingen in de Tweede Kamer (en de eerder genoemde motie over een opt-out) mag wel verwacht worden dat Nederland in het vervolg minder snel bij het kruisje zal tekenen.

***Joost Schepel** was advocaat en directeur en eigenaar van reisbureaus.*

Wynia's Week is jarig! Bent u al donateur? *Dan hopen wij dat u ook in dit nieuwe jaar weer meedoet. Kwam het er nog niet van, maar wilt u wel Wynia's Week mogelijk maken?* ***Doneren kan op verschillende manieren****. Hartelijk dank!*